

Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2025-2027

25 maart 2025

Inhoud

Inhoud.....	1
1. Inleiding.....	3
1.1 Leeswijzer	3
2. Bestaande kaders.....	4
2.1. Wetgeving.....	4
2.2. Duurzaamheidsagenda 2021-2022	4
2.3. Transitievisie Warmte 2021	4
2.4. Regionale Energiestrategie (RES).....	4
3. Waar staan we nu?	5
3.1. Beleid en uitvoering	5
3.2. Indicatoren Klimaatmonitor	6
4. Focus en prioriteiten 2025-2027	7
5. Thema Isoleren en besparen.....	8
6. Thema Duurzame energie opwekken	13
7. Thema Duurzaam verwarmen	15
8. Financiën.....	19

1. Inleiding

In Waterland zijn de afgelopen jaren flinke stappen gezet in het duurzamer maken van de gemeente. Dit is vooral gedaan door maatregelen te nemen die het energieverbruik verlagen en het opwekken van hernieuwbare energie stimuleren. Het beleidsterrein Duurzaamheid is echter constant in beweging. De deadline voor het behalen van de landelijke klimaatdoelen komt dichterbij en de opgave is onverminderd groot. Om de doelen te halen is een versnelling van de huidige aanpak nodig. Gemeenten hebben sinds 2022 veel extra middelen van de Rijksoverheid gekregen voor het uitvoeren van duurzaamheidsbeleid. Het gericht inzetten van deze middelen vraagt om een helder plan voor de komende jaren. Een plan met duidelijke doelen, concrete activiteiten en meetbare resultaten. Dit Uitvoeringsprogramma geeft vorm aan de werkzaamheden op het beleidsveld Duurzaamheid voor de periode 2025-2027. Het is bedoeld als dynamisch document, waarmee inzichtelijk wordt gemaakt welke activiteiten worden opgezet en waarom. Over de voortgang van de activiteiten wordt twee keer per jaar gerapporteerd.

1.1 Leeswijzer

Het Uitvoeringsprogramma is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 wordt een korte samenvatting gegeven van het wettelijke en beleidsmatige kader waar dit Uitvoeringsprogramma op gebaseerd is. In hoofdstuk 3 staat een overzicht van de activiteiten van de afgelopen jaren en de huidige stand van zaken in de lokale energietransitie. Hoofdstuk 4 behandelt de gekozen focus voor de periode 2025-2027 en de uitgangspunten die zijn gehanteerd bij het opstellen van het Uitvoeringsprogramma. Vanaf hoofdstuk 5 worden de drie gekozen thema's uitgewerkt in doelen en activiteiten. De doelen zijn zo SMART mogelijk gemaakt en voorzien van concrete indicatoren. In hoofdstuk 7 is het financieel kader opgenomen, waarin de inkomsten en uitgaven tegen elkaar worden afgezet.

2. Bestaande kaders

In dit hoofdstuk volgt een korte opsomming van de wettelijke en beleidsmatige kaders voor het beleidsveld duurzaamheid. Het Uitvoeringsprogramma sluit zoveel mogelijk aan op deze kaders.

2.1. Wetgeving

De klimaatdoelen van Nederland zijn vastgelegd in de Klimaatwet. In de Klimaatwet is opgenomen dat Nederland 55% minder CO² moet uitstoten in 2030 en dat de CO²-uitstoot in 2050 naar nul moet zijn teruggebracht. Het referentiejaar hiervoor is 1990. De doelen uit de Klimaatwet zijn afgeleid uit de Europese Klimaatwet en de afspraken die zijn gemaakt in het Klimaatakkoord van Parijs. Zowel de Nederlandse als Europese Klimaatwet moeten ervoor zorgen dat de opwarming van de Aarde tot maximaal 2 graden Celsius beperkt blijft, met een voorkeur voor 1,5 graad.

2.2. Duurzaamheidsagenda 2021-2022

De Duurzaamheidsagenda "Green Deal Waterland" richt zich op twee grote ambities: de energietransitie en klimaatadaptatie. De energietransitie en de warmtetransitie krijgen vorm in de Regionale Energie Strategie en de Transitievisie Warmte, beide vastgesteld door de gemeenteraad in 2021. Wat overblijft is energiebesparing en klimaatadaptatieve maatregelen in en om het huis. Beide doelen worden gerealiseerd met het beschikbaar stellen van subsidie met het Duurzaamheidsfonds. Dit Duurzaamheidsfonds bood subsidie voor een breed scala aan maatregelen, zowel voor energiebesparing als vergroening. Inmiddels is de opzet van het Duurzaamheidsfonds aangepast en ligt de nadruk op isolerende maatregelen. Naast subsidies is er een Duurzaamheidslening ingevoerd voor inwoners die grote energiebesparende maatregelen willen financieren.

2.3. Transitievisie Warmte 2021

In de Transitievisie Warmte geven gemeenten aan wat per wijk het beste alternatief is voor aardgas. Ook wordt vastgelegd in welke wijken gemeenten vóór 2030 aan de slag willen met de warmtetransitie. In de Transitievisie Warmte Waterland is een eerste verkenning gedaan naar de kansen voor aardgasvrij verwarmen in Waterland. Na een analyse zijn drie startwijken naar voren gekomen: Markgouw en Galgeriet in Monnickendam (warmtenet), Wagengouw in Broek in Waterland (all-electric) en Watergang (pilot WarmWatergang). Door het aanpakken van deze wijken kan het aardgasverbruik in Waterland met zo'n 20% worden teruggebracht. Voor de andere wijken geldt dat de gemeente inzet op isolatie en energiebesparing, zodat de woningen worden voorbereid om aardgasvrij te worden.

2.4. Regionale Energiestrategie (RES)

In de RES werken gemeenten, de provincie en waterschappen aan het opwekken van duurzame energie. De RES focust zich op grootschalige opwek van duurzame energie op land door middel van windturbines en zonnepanelen. In de RES 1.0 zijn zoekgebieden aangewezen waar de kansen voor duurzame opwek worden verkend. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het uitwerken van zoekgebieden. De gemeente Waterland is onderdeel van RES-regio Noord-Holland Zuid. Deze RES-regio heeft het doel om 2,7 Terawattuur aan hernieuwbare elektriciteit op te wekken in 2030. De gemeente Waterland heeft twee zoekgebieden aangewezen voor duurzame energie: het zoekgebied voor windenergie bij de Nes en het zoekgebied voor zonne-energie op de Bukdijk.

3. Waar staan we nu?

3.1. Beleid en uitvoering

In de afgelopen jaren is er veel werk verzet op het gebied van duurzaamheid. Hier volgt een korte uiteenzetting van de belangrijkste ontwikkelingen in de uitvoering. Om praktische redenen wordt voor dit overzicht het begin van deze bestuursperiode aangehouden. (2022).

Voor het Duurzaamheidsfonds is aan het begin van deze bestuursperiode een bedrag van €400.000 beschikbaar gesteld. In 2024 is de opzet van het Duurzaamheidsfonds aangepast. Het nieuwe fonds richt zich voornamelijk op grote isolatiemaatregelen. Sociale huurders kunnen subsidie krijgen voor een elektrische kookplaat en monumenteigenaren voor monumenten- of vacuümglas. Het Duurzaamheidsfonds staat niet langer open voor alle Waterlanders. Het richt zich nu op inwoners die zonder subsidie niet kunnen verduurzamen.

Voor woningeigenaren met een lager inkomen/en of een risico op energiearmoede is een Isolatieaanpak opgezet. Deze doelgroep heeft doorgaans meer behoefte aan ondersteuning dan de doelgroep van het Duurzaamheidsfonds. De gemeente biedt subsidie voor grote isolerende maatregelen om de energierekening van deze huishoudens blijvend te verlagen. Winst uit je Woning ontzorgt bewoners namens de gemeente bij de uitvoering van de isolatiemaatregelen. Huishoudens met een risico op energiearmoede krijgen een hoger subsidiebedrag aangeboden om zo meer isolerende maatregelen te kunnen treffen.

De stijging van de energieprijzen hebben ook in Waterland gezorgd voor meer energiearmoede. De gemeente heeft drie projecten opgezet om energiearmoede te bestrijden. Allereerst hebben alle huishoudens die de energietoeslag hebben ontvangen een kadokaart voor het aanschaffen van energiebesparend witgoed gekregen. Deze inwoners konden ook gratis een energiecoach langs laten komen, die advies gaf over energiebesparend gedrag en kon helpen met het aanbrengen van energiebesparende maatregelen. Inwoners die de energietoeslag hebben ontvangen konden daarnaast gratis kleine energiebesparende maatregelen (zoals LED-lampen en radiatorfolie) ter waarde van € 75 bestellen. Het doel van deze projecten was om de energierekening van deze huishoudens blijvend te verlagen.

In de warmtetransitie is in eerste instantie ingezet op woningisolatie en energiebesparing. Het isoleren van woningen en het verlagen van het energieverbruik draagt bij aan de klimaatdoelen en zorgt ervoor dat woningen klaargemaakt worden voor aardgasvrije warmteoplossingen. De gemeente heeft onder andere collectieve inkoopacties georganiseerd en subsidie aangeboden via het Duurzaamheidsfonds om isolatie te stimuleren. Vanaf 2023 is er onderzoek gedaan naar het realiseren van een warmtenet in de wijk Markgouw in Monnickendam. Omdat er geen duidelijk voorkeursscenario uit dit onderzoek is gekomen en de markt voor warmtenetten niet gunstig is, hebben we het besluit voor de warmteoplossing voorlopig uitgesteld totdat de Rijksoverheid meer duidelijkheid biedt over aanvullende ondersteuning voor warmtenetten. De gemeente blijft het bewonersinitiatief WarmWatergang ondersteunen met kennis en advies. Er wordt ook gekeken hoe deze organisatie een incidentele subsidie kan krijgen voor kosten die zij maken.

De gemeente heeft ook stappen gezet op het gebied van duurzame energie. Boeren en ondernemers kunnen nu onder voorwaarden een kleine windturbine op hun erf plaatsen. Met het aanpassen van de welstandsnota is er meer ruimte gekomen voor zonnepanelen op monumenten en binnen onze beschermde stads- en dorpsgezichten. De twee Waterlandse zoekgebieden voor de grootschalige opwek van duurzame energie zijn verder uitgewerkt. De ontwikkeling van de Nes ligt stil sinds de gemeenteraad zich heeft uitgesproken tegen het aanpassen van de begrenzing. De kansen en

hindernissen voor het realiseren van een zonproject op de Bukdijk worden samen met Rijkswaterstaat verder in beeld gebracht.

3.2. Indicatoren Klimaatmonitor

De Regionale Klimaatmonitor van de Rijksoverheid is een dataset met circa 70 indicatoren. Gemeenten en provincies kunnen deze indicatoren gebruiken om de voortgang van de lokale energietransitie bij te houden en te zien of hun duurzaamheidsbeleid de gewenste effecten heeft. De belangrijkste indicatoren die de gemeente Waterland nu hanteert zijn:

- Totaal aardgasverbruik woningen¹
- Totaal elektriciteitsverbruik woningen²
- Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit³

Aardgasverbruik woningen

In het jaar 2023 gebruikten woningeigenaren in Waterland ongeveer **7,7 miljoen m3 aardgas**.⁴ Een flinke daling ten opzichte van 2013, toen het aardgasverbruik 11,7 miljoen m3 was. In 2021 bedroeg het verbruik nog 10,7 miljoen m3. In de periode 2021-2023 is het aardgasverbruik sterk verminderd. Dit komt mede door de urgentie die is ontstaan door de stijging van de aardgasprijzen als gevolg van de oorlog in Oekraïne. De hoge prijzen resulteerden in meer aandacht voor energiebesparing en meer interesse voor het isoleren van woningen. Hoewel de urgentie van energiebesparing weer is afgenomen nu de energieprijzen stabiel zijn, hebben de maatregelen die getroffen zijn in deze periode blijvend effect. De gemeente heeft een bijdrage geleverd aan dit effect, onder andere met het Duurzaamheidsfonds en de kadokaarten voor energiebesparend witgoed aan huurders.

Electriciteitsverbruik woningen

In het jaar 2023 gebruikten woningeigenaren in Waterland ongeveer **18,9 miljoen kWh elektriciteit**. Het gaat hier om elektriciteit geleverd via het openbare elektriciteitsnet, dus exclusief eigen opgewekte zonnestroom. Inclusief 'eigen' zonnestroom is het verbruik 21,9 miljoen kWh. In 2013 was het elektriciteitsverbruik nog 22,8 miljoen kWh. De daling is dus minder sterk dan bij het aardgasverbruik. Ook in de periode 2021-2023 is deze minder waarneembaar. Een verklaring is dat de elektriciteitsprijzen tijdens de energiecrisis minder stegen dan de aardgasprijzen, ook door de beschikbaarheid van duurzame elektriciteit. Daarnaast neemt het elektriciteitsverbruik door de energietransitie eerder toe dan af. Dit komt bijvoorbeeld door het opladen van elektrische auto's, inductiekookplaten en warmtepompen. Door gedragsverandering en het aanschaffen van energiezuinige apparaten valt er nog winst te behalen op het elektriciteitsverbruik, maar de verwachting is dat het totale verbruik juist zal stijgen. Wat betreft CO₂-uitstoot hoeft dit door de toenemende beschikbaarheid van duurzame elektriciteit geen probleem te zijn.

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

In het jaar 2022 wekte de gemeente Waterland **34,8% van haar totale elektriciteitsverbruik** duurzaam op. In 2012 werd nog 16,7% van de elektriciteitsvraag duurzaam opgewekt. In de periode 2010-2022 is het percentage duurzame energie stapsgewijs hoger geworden. Dat heeft een duidelijke verklaring: het toenemende aantal zonnepanelen in de gebouwde omgeving. Daarnaast leveren de windturbines op de Nes een significante bijdrage aan het aandeel duurzame energie. De huidige turbines op de Nes hebben een vermogen van 4,6 MW en de geregistreerde zonnepanelen in Waterland 10 MW. Het gaat hier om data van 2022 en het aantal zonnepanelen is inmiddels

¹ [DASHBOARD - Energieverbruik - Waterland](#)

² [DASHBOARD - Energieverbruik - Waterland](#)

³ [DASHBOARD - Hernieuwbare Energie - Waterland](#)

⁴ De indicator 'Woningen – temperatuurgecorrigeerd' wordt aangehouden.

verder gegroeid. De gemeente heeft in deze periode vooral het plaatsen van zonnepanelen gestimuleerd, onder andere met diverse inkoopacties.

Hernieuwbare warmte

Er is momenteel nog geen geschikte indicator in de Klimaatmonitor om de ontwikkeling van hernieuwbare warmte te meten. De indicator 'hernieuwbare warmte' laat voor de gemeente Waterland alleen houtstook als hernieuwbare bron zien. Hiermee is het momenteel niet mogelijk om de voortgang van de warmtetransitie in Waterland te meten, aangezien we ons richten op all-electric oplossingen en collectieve oplossingen (warmtenetten) en niet op individuele houtstookinstallaties. Daarnaast is er discussie in hoeverre houtstook als 'duurzame energie' te zien is. De verwachting is wel dat er in de komende tijd meer geschikte indicatoren zullen worden toegevoegd aan de Klimaatmonitor. Tot die tijd zullen we voor het monitoren van de voortgang gebruik maken van de data van Liander. Meer hierover in hoofdstuk 7.

4. Focus en prioriteiten 2025-2027

Duurzaamheid is een breed begrip. Het omvat de energietransitie, maar ook bijvoorbeeld circulaire economie, biodiversiteit en klimaatadaptatie. In dit hoofdstuk wordt beschreven waar de focus en prioriteiten liggen voor de periode 2025-2027. Daarna worden deze in de volgende hoofdstukken uitgewerkt in thema's, doelen en activiteiten.

Bij het opstellen van dit Uitvoeringsprogramma zijn een aantal uitgangspunten gehanteerd.

- **Ondersteuning naar draagkracht.** De verduurzaming van Waterland is een enorme opgave, waar iedereen deel van uitmaakt. Niet elk individu of elke doelgroep heeft daarin dezelfde mate van ondersteuning nodig. Sommige inwoners kunnen prima op eigen kracht hun woning verduurzamen. Anderen hebben advies of subsidie van de gemeente nodig. Woningeigenaren hebben in de regel ook meer behoefte aan ondersteuning dan grote bedrijven. In dit Uitvoeringsprogramma is rekening gehouden met de draagkracht van de verschillende doelgroepen in de gemeente.
- **Doelen en activiteiten zo meetbaar mogelijk.** De Rekenkamer heeft in 2024 onderzoek gedaan naar het duurzaamheidsbeleid van de gemeente Waterland. Daaruit bleek dat doelen niet altijd helder en SMART waren geformuleerd, waardoor de voortgang niet goed te meten was. In dit Uitvoeringsprogramma zijn doelen zo SMART mogelijk vastgelegd en zijn indicatoren geformuleerd om de voortgang te meten. De gemeenteraad ontvangt periodiek een voortgangsrapportage.
- **Bestaande personele capaciteit en budgetten.** Het Uitvoeringsprogramma is opgesteld op basis van de bestaande personele capaciteit en budgetten. Daarmee is de uitvoerbaarheid van de activiteiten realistisch. Wanneer de capaciteit of budgetten tijdens de looptijd van het Uitvoeringsprogramma veranderen, dan kan dit gevolgen hebben voor de uitvoering van bepaalde activiteiten. Hier zal rekening mee gehouden worden tijdens de looptijd van het programma. Wanneer de uitvoering van activiteiten wijzigt zal hierover gerapporteerd worden.

De komende twee jaar leggen we de focus in de eerste plaats op de energietransitie. Met 'de energietransitie' wordt hier energiebesparing, het duurzaam opwekken van energie en de overgang naar aardgasvrij verwarmen bedoeld. Met het inzetten op de energietransitie bereiken we een zo groot mogelijk resultaat met de personele capaciteit en budgetten. De gemeente geeft met deze focus invulling aan haar verantwoordelijkheden en voortrekkersrol in de lokale energietransitie. Inwoners verwachten bijvoorbeeld duidelijkheid van de gemeente over welke warmteoplossing in hun wijk wordt toegepast. Om de landelijke doelstellingen te kunnen halen is het cruciaal dat er de komende jaren voortgang wordt geboekt op de energietransitie. Deze keuze draagt daaraan bij.

De doelen en activiteiten voor de komende twee jaar zijn uitgewerkt in drie thema's: Isoleren en Besparen, Duurzame Energie opwekken en Duurzaam Verwarmen. Vanaf hoofdstuk 5 worden deze thema's verder uitgewerkt in concrete activiteiten.

5. Thema Isoleren en besparen

5.1. Wat willen we bereiken?

- In 2028 is in **1.400 particuliere woningen** minimaal één grote isolerende maatregel aangebracht met subsidie en/of ondersteuning van de gemeente (referentiejaar 2020).
- In 2030 is in **2.000 particuliere woningen** minimaal één grote isolerende maatregel aangebracht met subsidie en/of ondersteuning van de gemeente (referentiejaar 2020).⁵
- In 2028 wordt **28% aardgas** bespaard bij Waterlandse huishoudens ten opzichte van 2020.
- In 2030 wordt **35% aardgas** bespaard bij Waterlandse huishoudens ten opzichte van 2020.
- In 2025 is bij **40 particuliere grondgebonden woningeigenaren** met een risico op energiearmoede minimaal één grote isolerende maatregel aangebracht met subsidie en/of ondersteuning van de gemeente.⁶
- In 2025 is bij **120 huishoudens zonder eigen grondgebonden woning** met een risico op energiearmoede minimaal één kleine energiebesparende maatregel aangebracht met subsidie en/of ondersteuning van de gemeente.
- In 2027 is bij **240 huishoudens zonder eigen grondgebonden woning** met een risico op energiearmoede minimaal één kleine energiebesparende maatregel aangebracht met subsidie en/of ondersteuning van de gemeente.

5.2. Voor wie doen we het?

- Woningeigenaren
- Monumenteigenaren
- Huurders
- Verhuurders
- Bedrijven en ondernemers
- Maatschappelijk vastgoed

5.3. Waarom doen we het?

- Verlagen energieverbruik en CO₂-uitstoot op gemeenteniveau
- Verlagen energierekening van inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven
- Door goed te isoleren neemt de netcongestie af bij all-electric verwarmen

⁵ Dit komt neer op 200 woningen per jaar, gedurende tien jaar.

⁶ Dit betreft 50% van alle huishoudens met een eigen grondgebonden woning en een risico op energiearmoede (ref. 2023)

5.4. Welke keuzes maken we daarbij?

- Bewustwording bij inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties van de mogelijkheden tot energiebesparing en hiertoe informatie verstrekken.
- Financieel ondersteunen van huishoudens bij isoleren naar financiële draagkracht.
- Ontzorgen van huishoudens via samenwerking met externe partners
- Extra financiële ondersteuning voor inwoners die risico lopen op of te maken hebben met energiearmoede

5.5. Wat gaan we de komende twee jaar doen?

- Aanbieden isolatiesubsidies (Isolatie-aanpak, Duurzaamheidsfonds)
- Organiseren collectieve inkoopacties
- Communicatieplan (laten) opzetten voor bewustwording van mogelijkheden tot energiebesparing woning en gedrag
- Compensatiemaatregelen treffen voor vleermuizen zodat o.a. spouwmuurisolatie en dakisolatie aan de buitenzijde bij woningen weer volop mogelijk is
- Energieadviezen geven aan minder vermogende woningeigenaren (onderdeel Isolatieprogramma) en aan overige groep woningeigenaren
- Monumenteigenaren, maatschappelijke organisaties en bedrijven voorlichten over mogelijkheden isolatie en energiebesparing.
- Aanbod energiebesparende maatregelen en diensten energiearmoede, waaronder het opzetten van een energieklusteam en het aanbieden van energiebesparend witgoed
- Aansluiten bij energiecoachdiensten van Energiek Zeedam

5.6. Activiteiten

Project (wat)	Doel (waarom)	Acties (hoe)	Betrokken partijen (wie)	Planning (wanneer)
Isolatieprogramma woningen	Verlagen energierekening voor bewoners en uitstoot verminderen	Aanbieden isolatiesubsidies (NIP, Duurzaamheidsfonds) € 1.500 tot € 4.000 voor verschillende doelgroepen.	Winst uit je Woning, Duurzaam Bouwloket, Communicatie (gemeente), (hyper)lokale media	2021-2027 DF tot 2026, NIP tot in ieder geval 2028
Collectieve inkoopacties isolerende maatregelen	Verlagen energierekening voor bewoners en uitstoot verminderen	Twee keer per jaar inkoopacties om isolatie te versnellen.	Winst uit je Woning, Communicatie (gemeente), (hyper)lokale media	Q1 en Q3 2025 en 2026
Communicatieplan energiebesparing	Meerwaarde energiebesparing overbrengen	Op laten stellen van een communicatieplan met activiteiten energiebesparing bij particuliere huishoudens	Afdeling Communicatie, drukker	Uitvraag en opstellen Q1 2025, daarna doorlopend 2025

Compensatiemaatregelen vleermuizen woningisolatie	Verblijfsplaatsen diersoorten garanderen, verlagen energierekening voor bewoners en uitstoot verminderen	Mogelijkheden tot isolatie openstellen aan buitenzijde woning.	Omgevingsdienst Noord-Holland-Noord, ecooloog, gebouwbeheer (gemeente), provincie Noord-Holland,	Q1–Q4 2025
Monumenten isoleren	Verlagen energierekening voor bewoners en uitstoot verminderen	Subsidie voor vernieuwen beglazing en andere (standaard) mogelijkheden met aandacht voor maatwerk	Beleidsmedewerker Monumenten & Archeologie (gemeente), Team Vergunningen (gemeente)	Q1-Q2 2026
Energiebesparingsplicht handhaving bedrijven	Verlagen energierekening, regelgeving uitstoot verlagen	Toezicht en handhaving valt onder de GR taken van de OD. Gemeente kan prioriteren en bijsturen waar nodig.	Omgevingsdienst IJmond, betreffende bedrijven	Indexatie Q2 2025
Bedrijven in oude panden verduurzamen	Verlagen energierekening ondernemers oude gebouwen	Mogelijkheden om gebouw te isoleren verbreden, onderzoeken van mogelijkheden aanpassen welstandsnota	Ruimtelijke kwaliteit, Team Vergunningen (gemeente)	Q3 2026
Maatschappelijk vastgoed isoleren	Uitstoot verminderen en verlagen energierekening Dorpshuizen en verenigingsgebouwen	Energiebesparing door isolatiemaatregelen, o.a. via Ontzorgingsprogramma Maatschappelijk Vastgoed	Dorpshuizen en verenigingsgebouwen, gebouwbeheer (gemeente), provincie Noord-Holland	Q3-Q4 2025
Energiebesparing sportaccommodaties	Verlagen energierekening en uitstoot verminderen	Energiebesparing en efficiënte door isolatiemaatregelen	Sportclubs en sportverenigingen, installatie-experts, De groene club	Q3-Q4 2025
Energiebesparend witgoed energiearmoede	Verlagen energierekening en uitstoot verminderen	Oude energievragend witgoedproducten vervangen door energiezuinige met behulp van subsidie	Regionaal energieloket, Communicatie (gemeente), (hyper)lokale media	Q2-Q4 2025
EnergieklusTeam opzetten voor woningverbetering	Verlagen energierekening en uitstoot verminderen	Naad- en kierdichting van woningen om warmteverlies te beperken en het comfort te verhogen	FixBrigade NL, Edam – Volendam, Inkoop (gemeente)	Q2-Q3 2025
Informatieavonden Energiek Zeedam	Motiveren inwoners tot nemen verschillende maatregelen.	Ambassadeurs leggen de mogelijkheden uit om inwoners te motiveren	Energiek Zeedam	Q3 2025 (winter) Q2 2026 (zomer)
Energiecoaching Energiek Zeedam	Verlagen energierekening	Opzetten structuur om energiecoaches EZ in te schakelen in Waterland.	Energiek Zeedam	Q2-Q3 2025

Tabel 1

5.7. Indicatoren

- Aantal huishoudens die subsidie hebben ontvangen voor het uitvoeren van minimaal één grote isolerende maatregel, al dan niet met ondersteuning/ontzorging.
- Aantal huishoudens die minstens één grote isolatiemaatregel hebben aangeschaft via inkoopacties
- Aantal huishoudens dat met minstens één kleine energiebesparende maatregel zijn geholpen
- Aantal energieadviezen verstrekt aan woningeigenaren
- Aantal afgelegde huisbezoeken door het EnergieklusTeam
- Aantal deelnemers aan acties gericht op energiebesparende maatregelen ter bestrijding van energiearmoede
- Klimaatmonitor: energieverbruik woningen

6. Thema Duurzame energie opwekken

6.1. Wat willen we bereiken?

- In 2030 wordt **45% van de elektriciteitsvraag** in Waterland hernieuwbaar opgewekt.
- In 2035 wordt **50% van de elektriciteitsvraag** in Waterland hernieuwbaar opgewekt.
- In 2028 zijn **de plannen voor zonnepanelen op de Bukdijk** uitgewerkt.
- In 2028 gebruiken woningen in Waterland **een groter aandeel van hun eigen opgewekte zonne-energie** voor eigen gebruik.

6.2. Voor wie doen we het?

- Alle inwoners en ondernemers in de gemeente Waterland

6.3. Waarom doen we het?

- Verlagen van de CO2-uitstoot van de gemeente Waterland
- Vergroten van de leveringszekerheid van elektriciteit/energie
- Tegengaan van de gevolgen van netcongestie (opwek en gebruik bij elkaar)
- Verlaging van energierekening door eigen duurzame opwek

6.4. Welke keuzes maken we daarbij?

- Ondersteunen van energiecoöperaties en andere initiatieven.
- Vergroten van de mogelijkheden van het leggen van zonnepanelen op dak, bijvoorbeeld voor beschermd gezicht en beeldbepalende panden.
- Stimuleren lokaal eigendom bij energieprojecten (minimaal 50%).
- Werken met reeds bewezen duurzame technieken, te weten zon- en windenergie.

6.5. Wat gaan we de komende twee jaar doen?

- Voorlichten woningeigenaren over mogelijkheden voor zonnepanelen binnen het beschermde dorps- en stadsgezicht en monumenten
- Voorlichten agrariërs en ondernemers over mogelijkheden kleine windturbines
- Het zonneproject in het zoekgebied Bukdijk Marken verder uitwerken
- Meewerken aan initiatieven voor zonnepanelen boven parkeerplaatsen
- Subsidieregeling voor duurzame buurtinitiatieven/coöperaties
- Ondersteunen kleinschalige buurtinitiatieven zoals Uitdammer Energie
- Kennis delen en begeleiding bieden aan sportaccommodaties en ander maatschappelijke vastgoedeigenaren voor plaatsen van zonnepanelen voor elektriciteit en thermiek/warmte
- Verkennen mogelijkheden initiatieven samen met Waterlandse energiecoöperaties

- Bijwerken prestatieafspraken woningcorporaties met betrekking tot zonnepanelen
- Communiceren over voordelen (direct) gebruik van eigen elektriciteitsopwek

6.6. Activiteiten

Project (wat)	Doel (waarom)	Acties (hoe)	Betrokken partijen (wie)	Planning (wanneer)
Meer zonnepanelen in beschermd stadsgezicht en op monumenten	Meer duurzame elektriciteit en lagere energierekening historische panden	Informeren pandeigenaren over nieuwe mogelijkheden onder de herziene welstandsnota	Team Ruimtelijke Ontwikkeling en Team Vergunningen (gemeente)	Q1 2025
Kleine windturbines mogelijk maken	Meer duurzame elektriciteit, energie-onafhankelijkheid, lagere energierekening agrariërs en ondernemers	Informeren agrariërs en ondernemers over plaatsen kleine windturbines	Team Ruimtelijke Ontwikkeling, Team Vergunningen (gemeente), gemeenteraad	Q2 2025
Zonnepanelen plaatsen op de Bukdijk (zoekgebied)	Meer duurzame elektriciteit, energie-onafhankelijkheid	Inventariseren kansen, opname OER-programma, ruimtelijke kaders stellen voor project	Team Ruimtelijke Ontwikkeling (gemeente), provincie Noord-Holland, RES-programmabureau, Rijkswaterstaat, gemeenteraad	Q1 2025-Q4 2027
Zonnepanelen boven parkeerplaatsen	Meer duurzame elektriciteit, energie-onafhankelijkheid	Inventariseren kansen, initiatiefnemers ondersteunen bij ruimtelijke procedure	Team Ruimtelijke Ontwikkeling (gemeente), initiatiefnemers, energiecoöperaties	Q1 2025-Q4 2027
Subsidieregeling voor buurtinitiatieven	Versnellen duurzame energieoplossingen	Opstellen regeling en reserveren subsidiebudget voor ondersteunen initiatieven	Team Juridische Zaken, (eventueel Stichting Duurzaam Waterland)	Q2-Q4 2025
Uitdammer Energie energiegemeenschap (Buurtinitiatief)	Spanningsproblemen laagspanningsnet tegengaan	Stimuleren eigen verbruik, netverzwaring en mogelijk een buurtbatterij voor het benutten van eigen energie-opwek	Uitdammer energie, Taskforce e-infra Noord-Holland, Alliander, SPDE	Q2 2024-Q4 2028
Meer zonnepanelen op maatschappelijk vastgoed	Meer duurzame elektriciteit, lagere energierekening sportverenigingen, energie-onafhankelijkheid	Delen expertise over plaatsen zonnepanelen, informeren over subsidie en ondersteuningsregelingen	Sportverenigingen, ondersteuningstrajecten zoals de Groene Club	Q2 2025-Q4 2027

Alle sociale huurwoningen voorzien van zonnepanelen	Meer duurzame elektriciteit, lagere energierekening, tegengaan energiearmoede	Sturen op nakomen prestatieafspraken woningcorporaties	Volkshuisvesting (gemeente), woningcorporaties	Q2 2025-Q4 2027
Deelname Regionale Energiestrategie Noord-Holland Zuid	Meer duurzame elektriciteit, versnellen duurzame oplossingen, energie-onafhankelijkheid	Aanhaken bij regionale overleggen, uitvoeren herijkingen RES, overleg met betrokken stakeholders	RES-regio Noord-Holland Zuid, gemeenten deelregio Zaanstreek-Waterland, programmabureau RES, provincie Noord-Holland	Q1 2025-Q4 2027
Nieuwe initiatieven met Waterlandse energiecoöperaties	Meer duurzame elektriciteit, versnellen duurzame oplossingen, energie-onafhankelijkheid	Verkennen kansen voor energieprojecten, ondersteunen coöperaties vanuit gemeente	Coöperatie Windenergie Waterland, Zon op Waterland, Zon op Marken, eventuele nieuwe energiecoöperaties	Q3 2025-Q4 2027
Stimuleren van gebruik particulier opgewekte energie	Energie-onafhankelijkheid, vergroten leveringszekerheid	Inwoners stimuleren de door hen zelf opgewekte zonnestroom beter te benutten (bijvoorbeeld door middel van thuisbatterijen) o.a. door middel van voorlichting	Gebouweigenaren, Liander, energieleveranciers, installateurs zonnepanelen en batterijen	Q4 2025-Q1 2026

Tabel 2

6.7. Indicatoren

- Klimaatmonitor: Percentage bekende hernieuwbare energie Waterland
- Aantal lokale initiatieven ondersteund met subsidie
- Aantal verleende vergunningen zonnepanelen beschermd stadsgezicht
- Aantal verleende vergunningen kleine windturbines
- Aantal maatschappelijke organisaties met zonnepanelen
- Aantal sociale huurwoningen met zonnepanelen

7. Thema Duurzaam verwarmen

7.1. Wat willen we bereiken?

- In 2028 worden **200 bestaande particuliere woningen** in Waterland aardgasvrij verwarmd (ref. 2020).
- In 2030 worden **500 bestaande particuliere woningen** in Waterland aardgasvrij verwarmd (ref. 2020).
- In 2025 is voor **alle wijken in Waterland** een besluit genomen over welke aardgasvrije warmteoplossing er gaat komen.
- In 2026 hebben **drie woonblokken of straten** een aanbod ontvangen voor het (seriematig) overstappen op aardgasvrij verwarmen met een warmtepomp.
- In 2026 hebben we een **pilot-inkoopactie georganiseerd voor isolatie en warmtepompen** afgestemd op de verschillende woningtypen in een buurt.
- In 2025 zijn samen met de netbeheerder de mogelijkheden verkend hoe **onze bedrijven kunnen elektrificeren** voordat de netcongestie is opgelost.

7.2. Voor wie doen we het?

- Woningeigenaren
- Huurders
- Ondernemers

7.3. Waarom doen we het?

- Uitstoot verminderen door aardgasloos verwarmen
- Onafhankelijkheid van fossiele brandstoffen

7.4. Welke keuzes maken we daarbij?

- Welke warmte installatie/soort warmtepomp voor welk woningtype het meest geschikt is
- Focus op aardgasvrij maken van woningen in plaats van warmtenetten

7.5. Wat gaan we de komende twee jaar doen?

- Opstellen Warmteprogramma (Transitievisie Warmte 2.0), met daarin de definitieve warmteoplossing per wijk in de gemeente
- Wijkuitvoeringsplannen maken voor alle wijken in Waterland
- Bedrijven en maatschappelijke organisaties ondersteunen die duurzaam willen verwarmen, onder andere door afstemming met netbeheerder Liander

- Ondersteunen verschillende bewonersinitiatieven die bijdragen aan het aardgasvrij maken van straten, wijken of gebieden in de gemeente
- Communiceren over overtollig (woninggebonden) opgewekte duurzame elektriciteit omzetten naar warmte
- Opzetten ontzorgingstraject voor bewoners die aardgasvrij willen verwarmen
- Organiseren collectieve inkoopacties voor warmte-installaties

7.6. Activiteiten

Project (wat)	Doel (waarom)	Acties (hoe)	Betrokken partijen (wie)	Planning (wanneer)
Warmteprogramma 2026	Duidelijkheid voor Gemeente en haar inwoners	Vastleggen warmteoplossing per wijk en de globale planning om dit te realiseren	SPDE, Royal Haskoning DHV, Alliander, Wooncompagnie	Q1 2025 – Q1 2026
Uitvoeringsplannen per wijk/ gebied	Duidelijkheid voor inwoners	Fasering uitvoering overstappen aardgasloos	Buurtinitiatieven,	Q3 2025
Bedrijven duurzaam verwarmen	Uitstoot verminderen, onafhankelijk van aardgas en kostenbesparing	Netverzwaring voor elektrisch verwarmen afstemmen met netbeheerder Liander	Alliander, Omgevingsdienst IJmond, betreffende bedrijven	Indexatie 2024 Uitvoering 2025
Maatschappelijk vastgoed dorpshuizen en (sport)accommodaties duurzaam verwarmen	Uitstoot verminderen, onafhankelijk van aardgas en kostenbesparing	Efficiënte inzet van energie(opwek) voor verwarming	Dorpshuizen, verenigingsgebouwen, gebouwbeheer (gemeente)	Q2 2026 – Q1 2027
Kleine collectieven aanjagen	Uitstoot verminderen, onafhankelijk van aardgas en kostenbesparing	Blokken gezamenlijk verwarmen, met gezamenlijke WKO of centrale WP	Bewonerscollectieven	Q2 2026 – Q3 2027
Communicatieplan eigen hernieuwbare opwek omzetten naar warmte	Uitstoot verminderen, onafhankelijk van aardgas en kostenbesparing	Opstellen communicatieplan met activiteiten over efficiënte inzet van energie(opwek). PV-elektra omzetten naar warmte, zonnecollectoren et cetera	Communicatie(bureau)	Q4 2025
Ontzorgingstraject aardgasvrije woningen	Versnellen duurzame energieoplossingen, onafhankelijkheid van aardgas	Opzetten ontzorgingstraject voor woningeigenaren die van het aardgas af willen, inhuren duurzaamheidscoach	Team HR (gemeente), installateurs, Stichting Duurzaam Waterland (advies), Energiek Zeedam	2025-2028

Inkoopactie warmtepompen	Overzicht inwoners, verlagen uitstoot, versnellen alternatieve aardgasloze verwarming	Samen met experts kijken welke systemen (specifiek) het best passen voor welke woningen en hier een collectieve inkoopactie voor organiseren op model niveau.	Installatiebedrijven	Q2 2026
Ondersteunen buurtinitiatieven	Versnellen duurzame energieoplossingen	Initiatiefnemers ondersteunen en inzicht bieden in subsidie-mogelijkheden en uitvoering	Provincie Noord-Holland, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, SPDE, Taskforce e-infra Noord-Holland, Alliander, buurtinitiatieven	Doorlopend

Tabel 3

7.7. Indicatoren

- Aantal particuliere woningen afgesloten van het gasnetwerk (data Liander/provincie)
- Aantal (utiliteit)gebouwen afgesloten van het gasnetwerk (data Liander/provincie)
- Samenwerking met installatiepartijen om seriematig warmte-installaties te implementeren
- Aantal uitgewerkte wijkuitvoeringsplannen – per wijk een plan
- Aantal verkochte warmtepompen in collectieve inkoopacties

8. Financiën

De Rijksoverheid en de provincie hebben verschillende subsidies beschikbaar gesteld voor het beleidsterrein Duurzaamheid. Deze subsidies worden aangewend om de activiteiten in dit Uitvoeringsprogramma te bekostigen. Waterland heeft de afgelopen jaren subsidies ontvangen vanuit de volgende regelingen. Begin maart 2025 zijn de volgende budgetten nog beschikbaar:

Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid (CDOKE)	€ 987.272
Specifieke Uitkering Lokale Aanpak Isolatie (SPUK LAI)	€ 1.000.422
Specifieke Uitkering Energiearmoede (SPUK EA)	€ 188.126
Energiebesparingsprogramma Woningen Noord-Holland	€47.855
Totaal	€ 2.223.675

Voor de periode 2025-2027 worden extra inkomsten verwacht, zoals de voortzetting van de CDOKE-regeling en de derde tranche van de SPUK LAI. De hoogte van deze inkomsten zijn echter nog onzeker. Een verlenging van de CDOKE-regeling is toegezegd door het kabinet, maar de exacte bedragen per gemeente worden pas bekend na besluitvorming over de Voorjaarsnota. Bij specifieke uitkeringen of andere subsidies van de Rijksoverheid gaat het om geoormerkt geld, dat bestemd is voor een specifiek project of voor uitvoeringskosten voor duurzaamheid en de energietransitie. Hieronder valt ook het aannemen van personeel in dienst of de tijdelijke inhuur van personeel.

De gemeenteraad heeft aan het begin van deze bestuursperiode €400.000 beschikbaar gesteld voor het Duurzaamheidsfonds. Het college heeft voor het jaar 2025 €100.000 van dit bedrag gereserveerd. Vanuit 2024 is er nog zo'n € 120.000,- onbesteed geld overgeheveld naar 2025, waardoor er in totaal nog € 220.000,- aan subsidiegelden beschikbaar is voor het fonds.

In totaal zijn de baten voor Waterland ongeveer **€ 2,2 miljoen**. De activiteiten uit de drie thema's kosten samen ongeveer **€ 2,3 miljoen**. Binnen de totale kosten wordt € 559.500,- gereserveerd voor uitvoeringskosten, de overige € 1.752.723,- wordt beschikbaar gesteld in de vorm van subsidies. De bovenstaande uitvoeringskosten zijn voor alle projecten in dit Uitvoeringsprogramma. Deze projecten zijn verspreid over de thema's Isoleren en Besparen, Duurzame energie opwekken en Duurzaam Verwarmen. De kosten zijn als volgt verdeeld over de drie verschillende thema's:

<u>Programma</u>	<u>Inzet subsidie</u>	<u>Uitvoeringskosten</u>	<u>Totale kosten looptijd programma</u>
Isoleren en besparen	€ 1.781.070	€ 234.500	€ 2.015.570
Duurzame opwek	-	€ 12.500	€ 12.500
Duurzaam verwarmen	-	€ 312.500	€ 312.500
Totaal	€ 1.781.070	€ 559.500	€ 2.340.570

Het programma 'Isoleren en besparen' brengt veruit de meeste kosten met zich mee. Dit komt vooral doordat er subsidiebedragen worden gereserveerd voor de inwoners. Deze kunnen grotendeels bekostigd worden door de middelen die door de gemeenteraad en het Rijk beschikbaar zijn gesteld. Het programma 'Duurzame energie opwekken' kan grotendeels binnen de bestaande (personele) capaciteit van de gemeente worden uitgevoerd en bekostigd. Voor het programma 'Duurzaam verwarmen' worden kosten gemaakt waarbij vooruit wordt gelopen op de toekenning van toekomstige uitkeringen. Wanneer deze middelen niet voldoende blijken zullen we oftewel meer middelen aanvragen oftewel de ambities van het Uitvoeringsprogramma aanpassen.